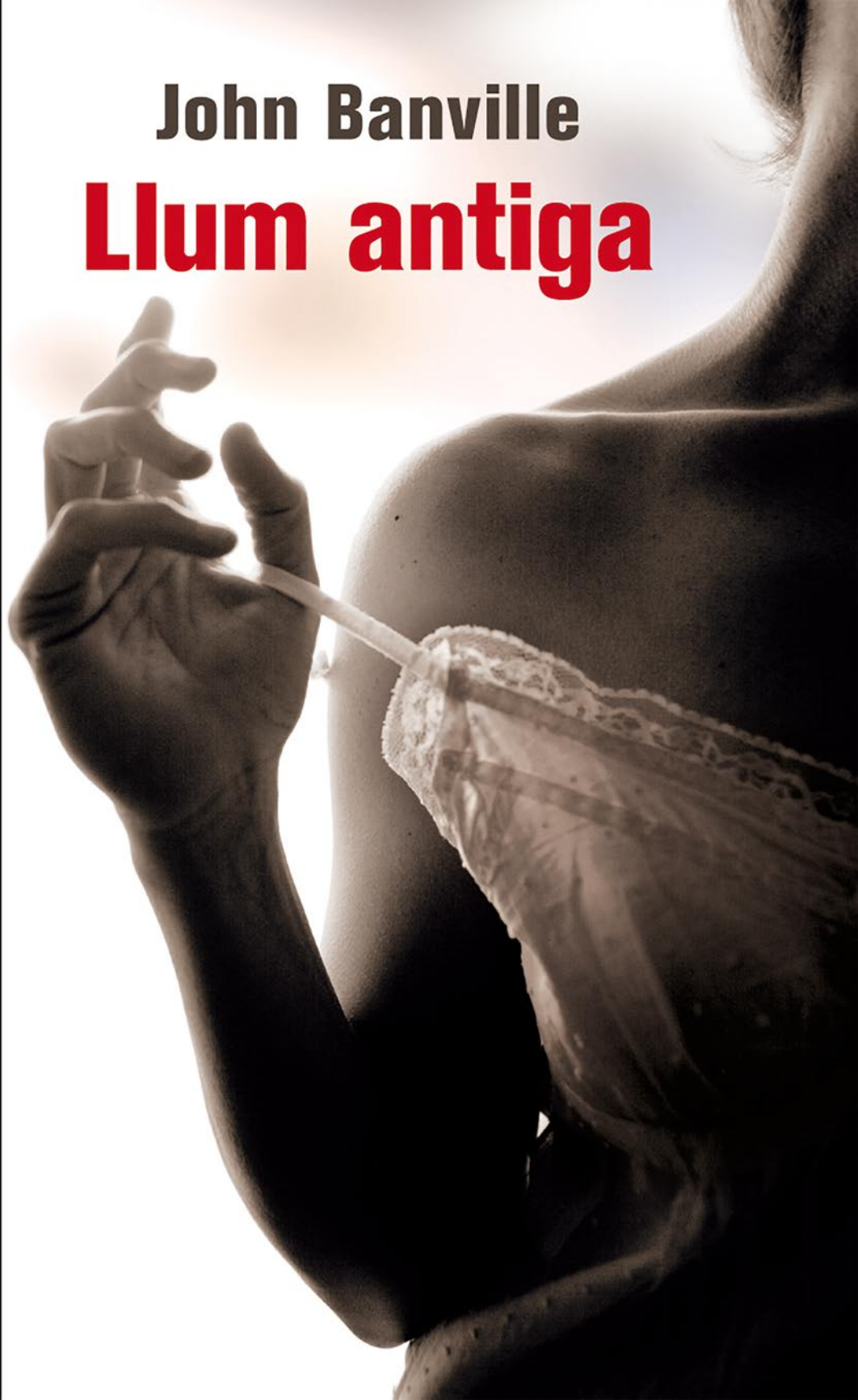

L'ECLECTICA

John Banville

Llum antiga

bromera

En Billy Gray era el meu millor amic i em vaig enamorar de la seva mare. Amor pot ser una paraula massa forta, però no en conec cap de més suau que serveixi. Tot això va succeir fa mig segle. Jo tenia quinze anys i la senyora Gray en tenia trenta-cinc. Aquestes coses es diuen amb facilitat, ja que les paraules en si no tenen vergonya i mai no senten sorpresa. Podria ser que encara fos viva. En tindria... quants?, vuitanta-tres, vuitanta-quatre? No és una gran edat, en aquests temps. I si em posés a buscar-la? Això sí que seria una cerca. M'agradaria tornar a enamorar-me, una vegada més i prou. Podríem prendre una tanda d'injeccions de glàndules de mico, ella i jo, i ser com érem fa cinquanta anys, aturats en els embadaliments. Em pregunto com li deuen anar les coses, suposant que encara sigui. Era tan infeliç aleshores, tan infeliç, devia ser, malgrat l'alegria valerosa i constant, i desitjo sincerament que no continués essent així.

Què en recordo, aquí en aquests dies blans i pàl·lids en la caiguda de l'any? Imatges del passat llunyà se m'atapeeixen al cap i la meitat del temps no sé distingir si són records o invencions. No és pas que hi hagi gaire diferències entre totes dues coses, si és que n'hi ha cap. Hi ha qui diu que sense adonar-nos-en ho inventem tot sobre la marxa, ho brodem i ho fem més bonic, i sento inclinació a donar-hi crèdit, perquè la Senyora Memòria és una gran dissimuladora. Quan miro enrere, tot és flux, sense un inici i fluïnt sense cap fi, o cap fi que jo experimentaré, a banda d'un punt final darrer. Les restes flotants que decideixo rescatar del naufragi general –i què és la vida sinó un gran naufragi?– poden adoptar un aspecte d'inevitabilitat quan les exhibeixo en les seves vitrines, però són a l'atzar; representatives, potser, potser convincentment representatives, però tanmateix a l'atzar.

Per a mi va haver-hi dues manifestacions inicials diferenciades de la senyora Gray, amb anys de separació. La primera dona pot no haver estat ella en absolut, pot haver estat tan sols una anunciació d'ella, per dir-ho d'alguna manera, però m'agrada pensar que totes dues eren una. Abril, evidentment. Recordeu com era l'abril quan érem joves, aquella sensació de precipitació líquida i el vent que arrencava cullerades blaves de l'aire i els ocells fora de si als arbres que brotaven? Jo tenia deu o onze anys. Havia tombat per entrar per les portes de l'església de la Mare de Déu de la Immaculada, amb el cap acotat com sempre –la Lydia diu que camino com un penitent perpetu–, i el primer presagi que vaig tenir de la dona que anava amb bicicleta fou l'efervescència dels pneumàtics, un so que jo trobava emocionant i eròtic quan era noi, i que encara l'hi trobo, no sé per què. L'església s'alçava en un turonet, i quan vaig aixecar la mirada i vaig veure-la que s'acostava amb el campanar que s'esmunyia darrere d'ella, va semblar-me, exaltat, que havia descendit dels cels precisament en aquell instant, i que allò que jo havia sentit no era el so dels pneumàtics sobre l'asfalt, sinó el so de ràpides ales que batien l'aire. Era gairebé damunt meu, sense pedalar, tirada enrere, relaxada i aguantant el manillar amb una mà. Duia una gavardina, els faldons de la qual li aletejaven al darrere, a dreta i esquerra, sí, com ales, i un jersei blau sobre una brusa amb coll blanc. Amb quina claredat la veig! Devia inventar-me-la, vull dir que devia inventar-me aquests detalls. La faldilla era ampla i volada, i ara tot d'una el vent va atrapar-la i l'alçà, i va deixar-la despullada fins a la cintura. Ah, sí.

Avui dia ens asseguren que amb prou feines hi ha una engruna de diferència en les maneres com els dos sexes experimenten el món, però cap dona, estic disposat a sostenir, no ha conegut mai la impregnació de delit fosc que inunda les venes d'un home de qualsevol edat, des dels bolquers fins als nonagenaris, davant l'espectacle de les parts púdiques de la dona, com se'n deia de manera pintoresca, exhibides accidentalment, la qual cosa vol dir

fortuïtament, a la visió pública sobtada. Contràriament –i decebedorament, suposo– a les assumpcions femenines, no és la ullada de la carn mateixa allò que ens deixa arrelats a terra, amb la boca seca i els ulls sortits, sinó precisament la visió d'aquelles petiteses sedoses que són l'última barrera entre la nuesa d'una dona i la nostra mirada d'ulls desorbitats. No té cap solta, ja ho sé, però si en una platja atapeïda un dia d'estiu els vestits de bany de les banyistes fossin transformats per algun encanteri fosc en roba interior, tots els homes presents, els nens nus amb la panxa de barril i la tita a la vista, els salvavides vagarosos i carregats de músculs, fins i tot els marits empipats per les mullers, amb els baixos dels pantalons enrotllats i un mocador nuat al cap, tots, dic, es transformarien a l'instant i s'unirien en un ramat de sàtirs amb els ulls injectats de sang que udolarien i es llançarien a la rapinya.

Penso en concret en aquells dies llunyans quan jo era jove i les dones, sota els vestits –i quina era que no duia vestit, a banda de l'escadussera golfista o estrella de cinema aixafaguitarres amb pantalons prisats?– podrien haver estat bastides per un proveïdor de vaixells, amb tota mena de formes i ormejos i velam, focs i auriques, orles i estais. La Meva Senyora de la Bicicleta, ara, amb les lligacames tibants i les calces de setí de color blanc perla, tenia tot el vigor i elegància d'una goleta que tallava sense por una galerna. Ella va semblar tan sorpresa com jo pel que la brisa feia a la seva modèstia. Va abaixar la mirada cap a si mateixa, i després em mirà a mi i alçà les celles i va formar una O amb la boca, i va fer una rialla musical i s'allisà la faldilla sobre els genolls amb una passada despreocupada del dors de la mà lliure, i navegà per davant meu alegrement. Vaig pensar que era una visió de la deessa en persona, però quan vaig tombar-me per mirar, tan sols era una dona sobre una bicicleta negra, vella, grossa i atrotinada, una dona amb aquells faldons o tavelles a les espatlles de l'abric que estaven de moda en aquell temps, i que duia les vores de les mitges tortes, i que tenia els cabells aspres igual com la meva mare. Va alentir amb

prudència a la portalada, la roda de davant fent tentines, i féu un toc de timbre abans de sortir al carrer i tombar a l'esquerra per la carretera Church.

No la coneixia, no l'havia vista mai, pel que jo sabia, tot i que em pensava que en aquell temps ja havia vist tothom de la nostra ciutat petita i tancada, com a mínim un cop. I vaig arribar a veure-la una altra vegada? És possible que efectivament fos la senyora Gray, la mateixa que quatre o cinc anys després va irrompre amb tanta transcendència en la meua vida? No recordo les faccions de la dona de la bicicleta amb prou claredat per dir del cert si de debò era o no era una primera visió de la meua Venus Domestica, tot i que m'aferro a la possibilitat amb insistència nostàlgica.

Allò que va afectar-me tant en aquella trobada al pati de l'església, a més de l'emoció nua del fet, fou la sensació que vaig tenir que m'havien atorgat una ullada del món de la feminitat mateixa, d'haver-me deixat entrar, encara que només fos un segon o dos, en el gran secret. El que em posava la pell de gallina i m'encisava no era tan sols la visió que vaig tenir de les cames tornejades de la dona i les interioritats fascinantment complicades, sinó la manera simple, divertida i generosa com va abaixar la mirada cap a mi, va fer aquella rialla engolada, i la gràcia negligent del dors de la mà amb què va sotmetre la faldilla inflada. Aquest devia ser un altre motiu pel qual es mesclaria en la meua ment amb la senyora Gray, ja que ella i la senyora Gray són dues cares d'una moneda valuosíssima, perquè l'elegància i la generositat eren les coses que jo preava, o que hauria preat, en la primera i, de vegades penso deslleialment –ho sento, Lydia–, única passió de la meua vida. La dolçor, o el que anomenaven afecte, era la marca d'aigua discernible en cada gest de la senyora Gray envers mi. Penso que no n'estic excessivament. No la mereixia, ara ho sé, però com podia haver-ho sabut aleshores, essent un simple noi, immadur i inexpert? Així que he escrit aquestes paraules sento el gemec de mostela en elles, l'intent ploricó d'exculpar-me. La veritat és que no l'estimava prou,

vull dir que no l'estimava com podia, jove com era, i em sembla que ella va patir per això, i em sembla que no hi ha res més a dir sobre el tema, tot i que estic segur que això no m'impedirà explicar molt més.

Es deia Celia. Celia Gray. No sona bé del tot, oi, aquesta combinació? Els cognoms de casada de les dones mai no sonen bé del tot, en la meua opinió. És que es casen amb els homes que no toquen, o en qualsevol cas amb homes amb mal cognom? *Celia* i *Gray* formen una parella massa lànguida, una lenta sibilació seguida per un cop suau, amb la *g* de Gray esmorteïda. Ella no era lànguida, de cap de les maneres. Si dic que era exuberant, aquesta bonica paraula de tota la vida es malentendrà, s'hi donarà massa pes, literalment i figuradament. No crec que fos bonica, si més no en el sentit convencional, tot i que suposo que a un noi de quinze anys no se li podria demanar que atorgués una poma d'or; jo no la considero ni bonica ni altra cosa; temo que, després que s'apagués la llüissor inicial, no vaig pensar en ella gens ni mica, sinó que la vaig prendre, per altra banda molt agraït, com una cosa habitual.

Un record d'ella, una imatge que torna sobtada sense que la cridin, fou el que em va empenyar per primera vegada avall per l'avinguda dels Records. Una cosa que ella portava, una mitja combinació, em sembla –una altra vegada roba interior–, una cosa lliscant, llarga com una faldilla, de seda o niló de color salmonat, deixava, quan s'ho treia, un verdanc rosa on la goma elàstica havia comprimit la carn flexible de la panxa i els flancs, i, tot i que menys discerniblement, també a l'esquena, per damunt del cul meravellós i prominent, amb els dos profunds clotets i les clapes nuoses i lleugerament com paper de vidre de sota, on seia. El cercol rosat que li abraçava la cintura m'agitava profundament, suggeridor com era de tendre càstig, exquisit sofriment –jo pensava en l'harem, sens dubte, en hurís marcades al foc i coses semblants– i jeia amb la galta descansant sobre el seu estómac i en resseguia la línia arrugada amb un capciró lent, el meu alè movent els pèls foscos i lluents de la

base del ventre, i en la meua orella les remors i els ecos de les seves entranyes en la constant tasca de transsubstanciació. La pell sempre era més calenta al llarg d'aquella marca estreta i irregular deixada per la goma, on la sang s'acumulava protectora a la superfície. També sospito que jo assaboria la insinuació blasfema que apuntava de la corona de punxes. Perquè els nostres actes junts estaven impregnats del tot per una religiositat dèbil, molt dèbil, malaltissa.

Faig una pausa per deixar constància o com a mínim esmentar un somni que vaig tenir ahir a la nit en el qual la meua muller m'havia abandonat per una altra dona. No sé què podria significar, ni si és que significa res, però ben cert que m'ha deixat una marca. Com en tots els somnis, la gent d'aquest eren evidentment ells mateixos i alhora no ho eren, la meua muller, per agafar l'interpret principal, apareixia baixeta, rossa i manaire. Com sabia jo que era ella, tan diferent de si mateixa com era? Tampoc jo era com sóc, sinó corpulent i enorme, amb els ulls amb bosses, lent de moviments, una mena de morsa vella, posem per cas, o algun altre mamífer aquàtic matusser; hi havia la sensació d'un llom encorbat, corretjós i gris, que desapareixia lliscant rere una roca. I allà érem, perduts l'un per a l'altre, ella que no era ella i jo que no era jo.

La meua muller no tenia inclinacions sàfiques, pel que jo sé –tot i que què sé jo?–, però en el somni era alegrement, enèrgicament, masculina. L'objecte del seu afecte transferit era un estrany i petit ésser semblant a un home amb patilles eriçades i un lleuger bigoti, i sense malucs, un doble d'Edgar Allan Poe, ara que hi penso. Quant al somni en si, no us avorriré, ni m'avorriré a mi mateix, amb els detalls. En qualsevol cas, com em sembla que ja he dit, no crec que retinguem els detalls, o si ho fem estan tan retocats i censurats i en general fantasiejats, que constitueixen una cosa del tot nova, el somni d'un somni, en el qual l'original està transfigurat, com el somni mateix transfigura l'experiència desperta. Això no

m'impedeix atorgar als somnis tota mena d'implicacions sobrenaturals i profètiques. Però ben segur que a hores d'ara ja és massa tard perquè la Lydia em deixi. L'únic que sé és que aquest matí m'he despertat just abans de l'alba amb una opressiva sensació de pèrdua i privació, i una tristesa que ho impregnava tot. Sembla que ha de succeir alguna cosa.

Penso que estava una mica enamorat d'en Billy Gray abans que me n'enamorés molt de la seva mare. Ja torna a sortir aquesta paraula: amor. Amb quina facilitat cau de la ploma. És estrany, pensar així en Billy. Ara hauria de tenir la meua edat. Això no és destacable –tenia la meua edat aleshores–, però tanmateix m'esglaiava. Em sento com si tot d'una hagués pujat un graó –o és baixat un graó?– cap a una altra fase de l'envelliment. El coneixeria si me'l trobés? Em coneixeria ell? Es va enfadar tant quan va esclatar l'escàndol. Estic segur que va sentir el daltabaix de la vergonya pública tant com jo, o encara més, penso, però de totes passades vaig quedar desconcertat per la passió amb què va repudiar-me. Al capdavall, a mi no m'hauria fet res si se n'hagués anat al llit amb la meua mare, difícil com hauria estat d'imaginar, però: em resulta difícil imaginar ningú al llit amb la mama, la pobra coseta vella, que era com jo pensava en ella, pobra, i vella, i una cosa. Ben segur que era això el que preocupava tant en Billy, haver de contemplar el fet que la seva mare era una dona que algú desitjava, i a més que aquell algú era jo. Sí, degué ser tota mena de tortures per a ell imaginar-nos rodolant nus l'un als braços de l'altra sobre aquell matalàs immund a terra a la casa Cotter. Probablement mai no havia vist la seva mare sense roba, o no se'n recordava, si més no.

Va ser ell qui primer ensopegà amb la casa Cotter, i a mi em preocupava que algun dia ensopegaria amb la seva mare i amb mi en el nostre joc amorós allà. Era conscient ella que en Billy coneixia el lloc? No me'n recordo. Si ho era, la meua preocupació no hauria

estat res comparada amb el terror d'ella davant la idea de ser descoberta pel seu únic fill mentre li feia l'amor el millor amic d'ell, enmig de la misèria antiga sobre un terra brut i cobert de fulles.

Recordo el primer dia que vaig veure la casa. Havíem estat al bosquet d'avellaners que segueix el riu, en Billy i jo, i ell em va fer pujar a una cresta i em va assenyalar la teulada entre els cims dels arbres. Des de l'alçada on érem drets només es veia la teulada, i al principi no la vaig distingir, perquè les peces de pissarra estaven cobertes de molsa i eren verdes com el fullam que les envoltava. Devia ser per això que va romandre amagada tant de temps, i per què al cap de poc seria un lloc de trobada tan segur per a la senyora Gray i per a mi. Jo volia baixar i entrar-hi de seguida —perquè érem nois fet i fet, i encara érem prou joves per anar a explorar el que hauríem anomenat un cau per al club—, però a en Billy li recava, estranyament va semblar-me, ja que havia descobert el lloc i fins i tot hi havia estat a dins, o això deia. Estic convençut que aquella casa li feia una mica de por; potser tenia una premonició, o la considerava encantada, com efectivament estaria al cap de poc, no per fantasmes sinó per la Senyora Venus i el seu noi enjogassat.

És estrany, però veig les nostres butxaques aquell dia omplertes d'avellanes que havíem collit al bosc i el terra al nostre voltant revestit amb l'or martellejat de les fulles caigudes, i tanmateix era abril, havia d'haver estat abril, les fulles encara verdes i encara als arbres i les avellanes que encara no s'havien ni format. Per més que m'hi esforci, però, no veig primavera sinó tardor. Suposo que ens vam apartar, aleshores, nosaltres dos, entremig de les fulles verdes i no daurades, amb les butxaques plenes de fruits, i vam tornar-nos-en, deixant la casa Cotter intacta. Alguna cosa dintre de mi havia quedat colpida, però, per l'aspecte d'aquella teulada abandonada entre els arbres, i vaig tornar-hi l'endemà mateix, guiat per l'amor necessitat i sempre pragmàtic, i vaig descobrir en la casa en ruïnes el lloc de refugi de què la senyora Gray i jo teníem necessitat. Perquè sí, en

aquells moments ja teníem relacions íntimes, per expressar-ho amb tanta delicadesa com puc.

En Billy tenia una dolçor en la seva naturalesa que era molt atractiva. Les seves faccions eren boniques, tot i que tenia la pell malament, una mica gravada, com la de la seva mare, temo, i propensa als grans. Tenia els ulls de la seva mare, també, d'un to ombrívol líquid, i unes pestanyes meravellosament llargues i fines, cada pestanya perfectament distinta, de tal manera que em feia pensar, o em fa pensar ara, en aquell pinzell especial que utilitzen els miniaturistes, amb la punta un sol filament de mart. Caminava amb un pas curiós, amb les cames encorbades, com si rodolés, i balancejava els braços d'una manera enarcada que feia que semblés com si recollís gavelles invisibles d'alguna cosa en l'aire mentre avançava. Aquell Nadal m'havia regalat un conjunt de manicura en un refinat estoig de pell de porc: sí, un conjunt de manicura, amb unes tisores i tallaungles i una llima, i un bastonet d'ivori polit, amb un extrem en forma de cullera aplanada, que la meva mare examinà amb expressió de dubte i declarà o bé un empenyedador de cutícules –un *empenyedador de cutícules?*– o més prosaicament un estri per a treure la brutícia de sota les ungles. Vaig quedar-me sorprès per aquest regal de noia, i tanmateix vaig acceptar-lo amb elegància, per bé que insegura. Jo no havia pensat a regalar-li res; no semblava que ell esperés que jo ho hagués fet, o que li importés que no ho hagués fet.

Em pregunto ara, tot d'una, si va ser la seva mare qui li va comprar el conjunt de manicura perquè me'l regalés, un regal tímid i secret, lliurat per poders, que ella pensava que jo potser endevinaria que en realitat venia d'ella. Això va ser uns quants mesos abans que ella i jo esdevinguéssim –au, va, digues-ho, per l'amor de Déu!–, abans que esdevinguéssim amants. Ella em coneixia, evidentment, perquè jo havia estat passant per casa d'en Billy la majoria de dies d'aquell hivern, de camí cap a l'institut. Li semblava jo la mena de noi que pensaria que un conjunt de manicura és el regal ideal per

Nadal? Les atencions d'en Billy quant a la higiene personal eren menys que exhaustives. Es banyava encara amb menys freqüència que la resta de nosaltres, com indicava aquell tufet íntim i marronós que desprenia de tant en tant; a més, els porus dels solcs al costat dels narius estaven embussats i negres, i amb un estremiment de fruïció i repulsió barrejades m'imaginava atacant-los amb les ungles com a pinces, després de la qual cosa ben segur que jo tindria necessitat d'aquella petita i elegant gúbia d'ivori. Duia jerseis amb forats i semblava que els colls mai no eren nets. Tenia una escopeta d'aire comprimit i la feia servir per disparar contra les granotes. Era de debò el meu millor amic, i jo l'estimava, d'una manera o altra. La nostra camaraderia va segellar-se un vespre d'hivern quan compartíem una cigarreta clandestina al seient de darrere de l'enorme cotxe estacionat davant de la casa —aquest és un vehicle amb el qual ens familiaritzarem molt d'aquí a poc— i em va confiar que el seu nom de fonts no era William, com volia que el món cregués, sinó Wilfred, i a més que el seu segon nom era Florence, pel seu oncle mort Flor. Wilfred! Florence! Vaig guardar-li el secret, això puc dir-ho en honor a mi, la qual cosa no és gaire, ja ho sé. Però ai!, com plorava, de dolor i ràbia i humiliació, el dia que em va venir a trobar després que ho descobrí tot de la seva mare i de mi; com plorava, i jo era la causa principal de les seves llàgrimes amargues.

No recordo la primera vegada que vaig veure la senyora Gray, si no era la dona de la bicicleta, és clar. Les mares no són persones en qui ens fixéssim gaire; els germans, sí, les germanes fins i tot, però les mares no. Vagues, informes, asexuades, eren poc més que un davantal i una tofa de cabells desendreçats i una dèbil ferum punyent de suor. Sempre estaven obscurament enfeïnades en segon pla, fent coses amb llaunes de forn, o mitjons. Jo deguí ser a prop de la senyora Gray nombroses vegades abans de fixar-me en ella d'una manera específica, definida. És confús, però tinc el que segur que és un fals record d'ella, a l'hivern, posant-me pólvores de talc a la banda de dins, lluent i rosada, de les cuixes on se m'havien

encetat del frec dels pantalons; molt improbable, ja que, a banda de qualsevol altra cosa, els pantalons que jo duia en aquella ocasió eren curts, la qual cosa no hauria estat el cas si tenia quinze anys, perquè tots anàvem amb els desitjats pantalons llargs des que teníem onze o dotze anys com a molt. Aleshores de qui era aquella mare, em pregunto, la que aplicava talc, i quina oportunitat per a una iniciació encara més precoç vaig deixar passar?

En qualsevol cas, no va haver-hi un moment d'il·luminació encegadora quan la senyora Gray en persona va sortir entre les feines i lligadures de la domesticitat i va venir rebotant sobre l'aigua cap a mi en la seva mitja closca, empesa pels zèfirs de galtes inflades de la primavera. Fins i tot després que ens haguéssim estat ficant junts al llit durant un temps, m'hauria costat fer una descripció d'ella: si ho hagués intentat, allò que us hauria descrit probablement hauria estat una versió de mi mateix, perquè quan la mirava era a mi a qui veia primer, reflectit en el mirall gloriós en què l'havia convertida.

En Billy mai no em parlava d'ella –per què havia de fer-ho?– i semblava que no li dediquéssim més atenció de la que jo li havia prestat durant tant de temps. Era un dropo, i sovint als matins, quan el passava a buscar per anar a classe, no estava a punt, i em convidaven a entrar, sobretot si plovia o glaçava. No era ell qui em convidava –recordeu aquella mescla de fúria muda i vergonya encesa que experimentàvem quan les nostres amistats atrapaven una ullada de nosaltres *in flagrante* en el si nu de les nostres famílies?–, per tant devia ser ella. I tanmateix no recordo ni un sol cas en què ella aparegués a la porta de davant, amb el davantal, amb les mànigues arromangades, insistint perquè entrés i m'unís al cercle familiar a la taula d'esmorzar. Puc veure la taula, però, i la cuina que la taula gairebé omplia, i la gran nevera d'estil americà, del color i la textura de la crema de llet agra, el cistell de vímet de la roba bruta sobre l'escorredor, el calendari de la botiga de queviures que ensenyava el mes que no era, i aquella torradora rabassuda i

quadrada amb un llampec rabiüt de sol procedent de la finestra, reflectit al cim de l'espalla.

Ai, l'olor matinal de les cuines dels altres, l'escalfor de cotó fluix, el brogit i la pressa, amb tothom encara mig adormit i empipat. La novetat i l'estranyesa de la vida mai no em semblaven més clarament òbvies que en aquests moments d'intimitat i desordre casolans.

En Billy tenia una germana, més petita que ell, un ésser inquietant amb l'aspecte d'un follet, amb trenes llargues i més aviat greixoses i una cara estreta, esmolada i nua, la meitat superior de la qual estava desdibuixada darrere unes enormes ulleres de carei, amb lents circulars tan gruixudes com lupes. Semblava que a mi em trobava irresistiblement divertit i es retorçava dintre de la roba amb rialles malignes quan jo apareixia a la cuina amb la cartera i entrava encorbat com un geperut. Es deia Kitty, *Gateta*, i tenia alguna cosa felina en les pupil·les quan em somreia, estrenyent els llavis en un arc prim i incolor que semblava que s'estengués de punta a punta entre les orelles de voltes intricades, translúcides, prominents. Em pregunto ara si també ella podria haver tingut una flaca per mi, i si tota la diversió riallera era un mitjà per amagar el fet. O això només és vanitat per part meva? Sóc, o vaig ser, actor, al capdavant. Li passava alguna cosa, tenia alguna malaltia de la qual no es parlava i que feia que estigués delicada, tal com es deia en aquells temps. Jo la trobava inquietant, i em sembla que fins i tot li tenia una mica de por; si era així, va resultar profètic per part meva.

El senyor Gray, el marit i pare, era alt i prim, i miop, també, com la filla –era òptic, resulta, un fet l'enorme ironia del qual és improbable que ens passi per alt a cap de nosaltres–, i duia corbates de llacet i jerseis sense mànigues de l'illa de Fair. I evidentment hi hagué, al cap de poc, aquelles dues banyes curtes i rabassudes que li sortien just damunt la línia dels cabells, la marca del cornut, les quals lamento dir que eren obra meva.

Va ser la meva passió per la senyora Gray, a l'inici, si més no, res més que una intensificació de la convicció que tots teníem en aque-

lla edat que les famílies dels nostres amics eren molt més agradables, més elegants, més interessants —en una paraula, més desitjables— que la nostra? Com a mínim en Billy tenia una família, mentre que a casa només érem jo i la meva mare vídua. Ella regentava una pensió per a viatjants de comerç i altres transeünts, que no s'allotjaven ben bé al lloc sinó que el rondaven, com fantasmes angoixats. Jo era fora de casa tant de temps com podia. La casa dels Gray sovint era buida cap a mitja tarda, i en Billy i jo hi fèiem el mandra durant hores després de classe. On es ficaven els altres, la senyora Gray i la Kitty, per exemple, on es ficaven en aquells moments? Encara veig en Billy, amb l'americana encreuada blau marí de l'institut i la camisa blanca llardosa del coll de la qual acabava de clavar una estrebada a la corbata escolar tacada, dret davant de la nevera amb la porta oberta, contemplant amb els ulls vidriosos l'interior il·luminat com si observés una cosa fascinant a la televisió. De fet, hi havia un televisor a la sala d'estar del pis de dalt, i de vegades hi pujàvem i sèiem escarxofats al davant, amb les mans enfonsades a les butxaques dels pantalons i els peus sobre les carteres, intentant mirar la cursa de cavalls de la tarda de llocs amb noms exòtics de l'altra banda del mar... d'Irlanda, com ara Epsom, o Chepstow, o Haydock Park. La recepció era dolenta, i sovint l'únic que veïem era genets fantasma a la gatzoneta sobre muntures fantasma, lluitant a cegues en una borrufada d'interferència estàtica.

En l'oci desesperat d'una d'aquelles tardes, en Billy va rebuscar la clau del moble coctelera —sí, els Gray posseïen una cosa tan exòtica, perquè estaven entre la gent més ben situada de la ciutat, tot i que dubto que ningú de la casa arribés mai a prendre un còctel— i vam irrompre en una ampolla de l'atresorat whiskey de dotze anys del seu pare. Drets davant la finestra, amb el got llarg a la mà, el meu col·lega i jo ens sentíem com un parell de calaveres de l'època de la Regència contemplant sota nostre amb desdeny un món insípidament sobri. Era el primer cop que bevia whiskey, i tot i que mai no arribaria a agradar-me, aquell dia la

sentor amargada i amargant i la coïssor de la llengua em semblaren portents del futur, una promesa de totes les intenses aventures que ben segur que la vida em reservava. A l'exterior, a la petita plaça, la minvada llum del sol del principi de la primavera daurava els cirerers i feia que les puntes negres, artrítiques, de les branques lluïssin, i el vell Busher, el drapaire del carro, passava grinyolant, una cuereta fugint del mig del pas de les peülles amb serrells del cavall, i en veure aquelles coses vaig sentir un dolor agut i dolç de desig, sense objecte però concret, com un dolor fantasmal en el membre desaparegut d'un amputat. Vaig veure, o notar, ja en aquell moment, lluny en el túnel del temps, minúscul en la distància però tornant-se més substancial de manera constant, la figura del meu futur amor, castellera de la Casa de Gray, ja recorrent el seu camí abstracta, enjogassada, cap a mi?

Com en deia jo, vull dir com m'hi adreçava? No recordo pronunciar el seu nom, mai, tot i que devia fer-ho. El seu marit de vegades li deia Lily, però no crec que jo tingués un sobrenom, un nom amorós, per a ella. Tinc la sospita, que no vol desaparèixer, que en més d'una ocasió, en els espasmes de la passió, vaig cridar la paraula *mare!* Ai, senyor. Què n'he de deduir? No pas, espero, el que em diran que hauria de deduir-ne.

En Billy va endur-se l'ampolla de whiskey al lavabo i va reomplir l'espai delator amb mig petricó d'aigua de l'aixeta, i jo vaig eixugar i enllustrar els gots tan bé com vaig poder amb el mocador, i vaig tornar a desar-los on havien estat, al prestatge del moble bar. Companys en el crim, en Billy i jo de cop i volta sentíem vergonya l'un de l'altre, i vaig plegar la cartera i vaig fugir, deixant el meu amic abatut al sofà un altre cop, mirant els corredors fantasmals que martellejaven el terra per entre la neu elèctrica.

M'agradaria poder dir que va ser aquell dia, perquè ho recordo amb tant de detall, que vaig trobar-me cara a cara amb la senyora Gray per primera vegada, la de debò, a la porta de davant, potser, ella entrant i jo sortint, la seva cara enrojolada de l'aire emocionant

de l'exterior i els meus nervis encara pessigollejant-me després del whiskey; un contacte casual de la seva mà, una mirada sorpresa, duradora; un espessiment a la gola; un dèbil salt del cor. Però no: el vestíbul de davant era buit a banda de la bicicleta d'en Billy i un patí desparellat que devia ser de la Kitty, i ningú no va trobar-se amb mi a la porta, ningú en absolut. La vorera, quan hi vaig sortir, semblava més lluny del meu cap del que tocaria, i tendia a inclinar-se, com si jo caminés sobre xanques i les xanques tinguessin unes molles flonges fixades als extrems; en resum: estava borratxo, no pas greument, però borratxo tanmateix. Encara sort, doncs, que no em vaig trobar la senyora Gray, en un estat tal d'eufòria pastosa, perquè no hi ha manera de saber què podria haver fet i per tant haver-ho arruïnat tot abans que ni tan sols comencés.

I mireu! A la plaça, quan surto, és, impossiblement, tardor un altre cop, no pas primavera, i el sol ha madurat i les fulles del cirerer s'han rovellat i en Busher, el drapaire, és mort. Per què les estacions són tan insistents, per què se'm resisteixen tant? Per què la Mare de les Muses em continua clavant copets així, donant-me el que semblen pistes falses, fent-me els gestos equivocats?

La meva dona acaba de pujar fins a dalt del tot de la talaia que tinc sota la teulada, enfrontant-se a contracor amb els graons alts i traïdors de les golfes que odia tant, per dir-me que m'he perdut una trucada de telèfon. Al principi, quan ha tret el cap per la porta baixa –amb quina elegància he encerclat aquesta pàgina amb un braç protector, com un escolar a qui atrapen gargotejant indecències–, amb prou feines entenia el que em deia. Devia estar molt concentrat, perdut en el món perdut del passat. Normalment sento el timbre del telèfon, a baix a la sala d'estar, un so llunyà i estranyament queixós que fa que el cor em salti angoixat, igual com ho feia tant de temps enrere quan la meva filla era un infant i el seu plor em despertava en la nit.

Qui trucava, ha dit la Lydia, era una dona, el nom de la qual no ha entès, tot i que era inconfusiblement americana. He esperat. La Lydia mirava ensomniada enllà de mi ara, per la finestra inclinada davant del meu escriptori, cap a les muntanyes de la llunyania, d'un blau pàl·lid i planes, com si les haguessin pintades sobre el cel amb un to aclarit d'espígol; és un dels encisos de la nostra ciutat: hi ha pocs llocs des dels quals aquests turons suaus i, sempre penso, virginals, no són visibles, si un està disposat a estirar-se. De què, he preguntat amb amabilitat, volia parlar-me aquesta dona del telèfon? La Lydia, amb un esforç, ha retirat la mirada del panorama. Una pel·lícula, ha dit, un film en el qual sembla que m'ofereixen un dels papers principals. Això és interessant. Mai no he actuat en una pel·lícula. He preguntat pel títol, o de què ha d'anar. La mirada de la Lydia s'ha tornat vaga, vull dir més vaga del que havia estat fins ara. Li sembla que la dona no li ha dit quin és el títol. Es veu que ha de ser un *biopic*, però no està segura de qui..., algun alemany, sembla. He assentit. La dona potser havia deixat un número perquè jo li pugui trucar? Davant d'això la Lydia ha abaixat el cap i m'ha arrufat les celles en un silenci solemne, com una criatura a qui han fet una pregunta difícil i onerosa de la qual no sap la resposta. Tant és, he dit, no hi havia dubte que la dona tornaria a telefonar, fos qui fos.

La meva pobra Lydia, sempre està una mica atordida així després d'una mala nit de les seves. El seu nom, per cert, en realitat és Leah—Lydia és com jo ho vaig entendre, malament, i es va quedar així—, Leah Mercer *tal com era*, com hauria dit la meva mare, és corpulenta i atractiva, amb espatlles amples i un perfil espectacular. Avui dia té els cabells d'un color bitonal del que abans s'anomenava sal i pebre, amb uns quants reflexos incerts a sota. Quan la vaig conèixer, els cabells tenien el llustre de l'ala del corb, amb una gran franja d'argent, un llampec de foc blanc; així que l'argent va començar a estendre's, es va permetre de sucumbir als afalacs de l'Adrian al *Tenyida, Arrisada o Morta*, d'on retorna a penes recognoscible després de la cita mensual amb aquest mestre del color. Els ulls lluents i negres com

l'alcofoll, aquells ulls d'una filla del desert, com jo els considerava, darrerament han adoptat un aspecte destenyit, entelat, que fa que em preocupi per la possibilitat que tingui cataractes. De jove, la seva figura tenia les línies àmplies d'una de les odalisques d'Ingres, però ara la glòria ha caigut i no duu altra cosa que roba ampla i bufada de tons apagats, el seu camuflatge, com l'anomena ella amb una rialla trista. Beu una mica massa, però jo també; el nostre gran dolor d'una dècada senzillament no es pot ofegar, per més que l'enfonsem sota la superfície i intentem mantenir-lo allà. A més fuma massa. Té una llengua esmolada de la qual em guardo cada vegada més. Sento molt d'afecte per ella, i ella, crec, sent afecte per mi, malgrat les nostres friccions i els desacords ocasionals de llargs silencis.

Hem passat una nit terrible, tots dos, jo amb el meu somni d'haver estat substituït en l'afecte de Lydia per un escriptora andrògina de contes gòtics, i Lydia sofrint un d'aquells accessos de mania que l'han assetjada a intervals irregulars durant els darrers deu anys. Es desperta, o com a mínim salta del llit, i va corrent a les fosques per totes les habitacions, al pis de dalt i al de baix, cridant el nom de la nostra filla. És una mena de somnambulisme, però en comptes de caminar adormida, corre adormida, i està convençuda que la nostra Catherine, la nostra Cass, encara és viva i torna a ser una criatura i està perduda per la casa. Jo em desperto mig atordit i la segueixo, despert només a mitges. No intento refrenar-la, parant atenció a l'admonició de comares contra interferir de cap manera en una persona en aquest estat, sinó que m'hi mantinc a prop en cas que ensopegui amb alguna cosa i jo pugui agafar-la abans que caigui, i evitar-li de fer-se mal. És fantasmal, córrer per la casa a les fosques –no goso encendre els llums– en la persecució desesperada d'aquesta figura fugissera. Les ombres ens envolten com un cor silenciós, i a intervals una clapa de lluna o la brillantor d'un fanal del carrer que entra per una finestra semblaran un focus atenuat, i em ve al cap una d'aquelles tràgiques reines dels drames grecs, que corre irada pel palau del rei el seu marit a mitjanit, xisclant el nom

del fill perdut. Al cap d'una estona es cansa, o recupera el coneixement, o totes dues coses, com va fer la nit passada, esfondrada en un graó de les escales, tota en un munt, vessant unes llàgrimes terribles i sanglotant. Jo la rondava impotent, sense saber bé com abraçar-la, de tan amorfa com semblava, amb la camisa de dormir negra sense mànigues, el cap penjant i les mans enfonsades als cabells, que a les fosques semblaven tan negres com la primera vegada que la vaig veure, quan sortia a l'estiu per la porta giratòria de l'hotel del seu pare, el Halcyon, de feliços records, amb les altes làmines de vidre que projectaven repetits esclats fugaços de blau i d'or, sí, sí, la cresta de l'ona!

La pitjor part, per a mi, d'aquestes extravagàncies de renou angoixat ve al final, quan ella encara està en contricció i es recrimina la ximpleria i suplica el perdó per haver-me despertat amb tanta violència i provocar un pànic tan innecessari. Només és, diu, que en el seu estat somnàmbul li sembla tan real que la Cass és viva, la seva filla viva, atrapada en una de les cambres de la casa, aterrida i incapaç de fer-se sentir mentre crida demanant ajut. Ahir a la nit estava tan avergonyida i enfadada que va insultar-se, feia servir paraules terribles, fins que em vaig ajupir al costat d'ella i la vaig agafar en una estranya abraçada simiesca i vaig fer que repengés el cap al clot de la meva espatlla, i per fi va calmar-se. Li rajava el nas i vaig deixar que s'eixugués amb la màniga del meu pijama. Tremolava, però quan em vaig oferir per anar a buscar-li la bata o una manta, se'm va aferrar encara amb més força i no em va permetre que la deixés. Jo tenia l'olor lleugerament rànica dels seus cabells al nas, i el seu muscle nu estava glaçat i era suau com una bola de marbre sota la meva mà en cassoleta. Al nostre voltant els mobles del vestíbul s'alçaven tènues en la tenebra com una audiència esglaiada i muda.

Penso que sé què és el que turmenta la Lydia, a més del dolor immitigable que ha allotjat al cor aquests deu llargs anys des que la nostra filla va morir. Com jo, mai no ha cregut en els mons

que vindran, i tanmateix sospito que tem que, per una esclatxa cruel en les lleis de la vida i la mort, la Cass no va morir del tot sinó que encara existeix d'alguna manera, una captiva en la terra de les ombres, i sofreix allà, la meitat de les llavors de la magrana encara a la boca, sense empassar, esperant en va que la seva mare vingui i la reclami per a tornar a ésser entre els vius. I tanmateix el que ara és l'horror de la Lydia va ser en un altre temps la seva esperança. *Com podia morir una persona que estava tan viva?*, m'exigia aquella nit a l'hotel d'Itàlia on havíem anat a buscar el cos de la Cass, i tan ferotge era el seu to i tan imperiós el seu posat que durant un moment també jo vaig pensar que podrien haver comès un error, que podria ser la filla irrecognoscible d'algú altre que s'havia esclafat una vegada i una altra en aquelles roques mullades per les ones sota la petita església nua de San Pietro.

Com he dit, mai no havíem cregut en l'ànima immortal, la Lydia i jo, i somrèiem amb condescendència amable quan d'altres parlaven de les seves esperances de tornar a veure algun dia els estimats que ja no hi eren, però no hi ha res com la pèrdua d'un fill per estovar la cera de les conviccions segellades. Després de la mort de la Cass –avui dia encara no puc veure aquelles paraules escrites sense un esglai d'incrèdilitat, em semblen tan inversemblants, fins i tot mentre les gravo a la pàgina– ens vam trobar aventurant-nos, indecisos, avergonyits, a contemplar la possibilitat no del següent món ben bé, sinó d'un món al costat d'aquest, contigu amb ell, on podrien romandre els esperits dels que ja no són aquí i tanmateix no han marxat del tot, tampoc. Ens agafàvem al que podien ser senyals, els portents més vagues, alenades d'indici. Ara les coincidències no eren el que havien estat abans, simples arrugues en la per altra banda blancement plausible superfície de la realitat, sinó parts d'un codi, gros i urgent, una mena de senyals desesperats de banderoles des de l'altra banda que, embogidorament, érem incapaços d'interpretar. De la mateixa manera, començaríem a escoltar ara totes les altres coses suspeses, quan, en companyia, sentíem converses de gent que

parlava de quedar desolada, contenint la respiració ens aferràvem a les seves paraules, amb fam els examinàvem la cara, per veure si creien de debò que la seva persona perduda no estava perduda del tot. Certes disposicions d'objectes suposadament a l'atzar ens sorprenien amb força rúnica. En concret, aquells grans vols d'ocells, estornells, em sembla que són, que es reuneixen sobre el mar en certs dies, i es capbussen i giravolten com una ameba, canvien de direcció en coordinació perfecta, instantània, inscrivien al cel una sèrie d'ideogrames adreçats exclusivament a nosaltres, però traçats amb massa fluïdesa i massa esbossats perquè poguéssim interpretar-los. Tota aquesta il·legibilitat era un turment per a nosaltres.

Dic nosaltres, però evidentment mai no parlàvem d'aquestes esperances penoses d'una insinuació del més enllà. La desolació implanta un impedient curiós entre els desolats, una incomoditat, gairebé, que no resulta fàcil d'explicar. És la por que si es parla d'aquestes coses adoptaran un pes més gran, esdevindran una càrrega més pesant? No, no és això, no és això del tot. La reticència, el tacte, aquell nostre dol mutu imposat sobre la Lydia i sobre mi va ser immediatament una mesura de magnanimitat, la mateixa que fa que el carceller passi de puntetes per davant la cel·la en què el condemnat dorm en la seva darrera nit, i un senyal de la nostra por de despertar i provocar exercicis encara més inventius per part d'aquells torturadors demoníacs la tasca especial dels quals era, és, turmentar-nos. I tanmateix, sense dir-ho, cadascú sabia què pensava l'altre i, més precisament, què sentia l'altre: això és un efecte afegit del nostre dolor compartit, aquesta empatia, aquesta telepatia endolada.

Penso en el matí després del primer desbocament nocturn de la Lydia, quan es va incorporar sobresaltada del coixí convençuda que la nostra Cass morta de feia poc era viva i en algun lloc de la casa. Ni tan sols quan el pànic hagué passat i ja ens havíem arrossegat fins al llit una altra vegada, no vam tornar a dormir, o no com cal —la Lydia sanglotava i a mi el cor em batejava com un timbal—,

sinó que ens vam quedar ajaguts al llit, de panxa enlaire, molta estona, com si assagéssim ésser els cadàvers que algun dia serem. Les cortines eren gruixudes i estaven ben tancades, i no em vaig adonar que havia arribat l'alba fins que vaig veure que es formava damunt meu una imatge que tremolava lluent i s'estenia fins que ocupà gairebé tot el sostre. Al principi ho vaig prendre per una al·lucinació generada per la meva consciència privada de son i encara mig frenètica. A més, no en treia l'entrellat, la qual cosa no és sorprenent, perquè la imatge, com vaig veure al cap d'un moment o dos, estava invertida. El que succeïa era que una obertura com un cap d'agulla entre les cortines deixava entrar un estret raig de llum que convertia l'habitació en una cambra fosca, i la imatge damunt nostre era la reproducció invertida i recent del món de l'exterior. Hi havia el carrer de sota la finestra, amb l'asfalt de color blau mirtil, i, més a prop, un bony negre i lluent que era part del sostre del nostre cotxe, i el bedoll aïllat de l'altra banda, esvelt i tremolós com una noia nua, i al darrere la badia, pessigada entre el polze i l'índex dels dos embarcadors, el nord i el sud, i després el llunyà i més pàl·lid atzur del mar, que a l'horitzó invisible esdevenia imperceptiblement cel. Com era de clar tot, amb quina precisió estava il·luminat! Podia veure els coberts al llarg de l'embarcador nord, les teulades d'uralita amb una brillantor esmorteïda amb la primera llum del sol, i a recer de l'embarcador sud els pals eriçats i de color ambre dels velers que s'empenyien ancorats allà. Vaig imaginar que fins i tot podia distingir les petites ones del mar, amb una alegre espurna d'escuma aquí i allà. Pensant encara que podria estar somniant o imaginant-ho, vaig preguntar a la Lydia si ella podia veure el miratge lluminós, i va dir que sí, sí, i estengué la mà i va engrapar la meua amb força. Parlàvem en xiuxiueigs, com si la simple acció de les nostres veus pogués esmicolar el fràgil muntatge de llum i color espectral damunt nostre. Allò semblava que vibrés dintre de si mateix, que tingués un minúscul tremolor arreu, com si fossin les inquietes partícules de la llum mateixa, els fotons en torrent, allò que vèiem, la qual

cosa suposo que era, parlant estrictament. I tanmateix ben segur, sentíem, ben segur que aquest no era un fenomen del tot natural, per al qual hi devia haver una explicació científica perfectament simple, precedida d'una tos suau i seguida d'un brum de disculpa, ben segur que això era una cosa que ens donaven, un regal, una salutació, en altres paraules, un senyal segur, enviat per a consolar-nos. Vam jeure allà mirant-ho, esbalaïts, durant ai!, no sé quant de temps. Quan el sol va alçar-se, el món invertit damunt nostre es pongué, retirant-se pel sostre fins que va desenvolupar una frontissa en un costat i començà a lliscar pausadament avall per la paret de l'altra banda i finalment s'abocà damunt la catifa i desaparegué. De seguida vam llevar-nos –quina altra cosa es podia fer?– i vam iniciar els nostres tractes amb el dia. Estàvem consolats, estàvem alleujats? Una mica, fins que el prodigi de l'espectacle que ens havia estat regalat va començar a difuminar-se, a lliscar i ser absorbit per la textura ordinària, fibrosa, de les coses.

Va ser a tocar de la costa també que la nostra filla va morir, una altra costa, a Portovenere, que és, si no ho sabeu, un antic port de mar de la Ligúria, a la punta d'un ast de terra que s'endinsa en el golf de Gènova, davant de Lerici, on el poeta Shelley va ofegar-se. Els romans ho coneixien com a Portus Veneris, perquè fa molt de temps hi hagué un santuari d'aquella deessa encisadora sobre el promontori ensopit on ara s'alça l'església de Sant Pere Apòstol. L'imperi bizantí ancorava la flota a la badia de Portovenere. La glòria va esvanir-se fa molt de temps, i ara és una ciutat tènueament malenconiosa, destenyida per la sal, preferida dels turistes i dels casaments. Quan ens van ensenyar la nostra filla al dipòsit, no tenia faccions: les roques de Sant Pere i les ones del mar les havien esborrades i l'havien deixada en un anonimats sense cara. Però era ella, i tant que sí, no se'n podia dubtar, malgrat la desesperada esperança de la seva mare per una identitat equivocada.

Què hi feia la Cass a Ligúria, precisament, és una cosa que no vam arribar a descobrir. Tenia vint-i-set anys, i era una mena

d'erudita, tot i que erràtica: des de la infantesa havia sofert la síndrome de Mandelbaum, un rar defecte de la ment. Què es pot saber d'algú altre, encara que sigui la pròpia filla? Un home llest el nom del qual he oblidat –la meva memòria s'ha tornat un sedàs– va plantejar el dilema: quina és la longitud de la línia d'una costa? Sembla una pregunta bastant senzilla, ràpidament resolta per un prospector professional, posem per cas, amb la ullera de llarga vista i la cinta mètrica. Però reflexioneu un moment. Amb quina finor ha d'estar calibrada la cinta mètrica per fer front a tots aquells racons i gorges. I els racons tenen racons, i les gorges, gorges, *ad infinitum*, o si més no *ad* aquell límit indefinit on la matèria, així anomenada, s'esvaeix del tot en el no-res. De manera similar, amb les dimensions d'una vida, cal aturar-se en cert moment i dir això, *això* va ser ella, tot i saber que evidentment no ho era.

Estava embarassada quan va morir. Aquest fet va ser un daltabaix per a nosaltres, els seus pares, un daltabaix posterior a la calamitat de la seva mort. Voldria saber qui era el pare, el futur pare; sí, això és una cosa que m'agradaria molt de saber.

La dona misteriosa de la pel·lícula ha tornat a telefonar, i aquesta vegada he arribat el primer al telèfon, corrent escales avall des de les golfes, amb els genolls movent-se com colzes: no era conscient d'estar tan expectant, i he sentit una mica de vergonya. El seu nom, m'ha dit, era Marcy Meriwether, i trucava des de Carver, a la costa de Califòrnia. No era jove, amb veu de fumadora. Ha preguntat si parlava personalment amb el senyor Alexander Cleave, l'actor. Jo rumiava si alguna coneixença meva m'havia muntat una broma: la gent del teatre tenen una dèria angoixant per les bromes. Semblava empipada perquè no li havia tornat la trucada original. M'he afanyat a explicar que la meva muller no havia entès el seu nom, la qual cosa ha provocat que la senyora Meriwether me'l lletregés, amb to d'ironia fatigada, indicant que o bé no creia la

meva excusa –sonava falsa i inversemblant fins i tot per a mi– o senzillament que estava cansada d’haver de lletrejar el mel·liflu però lleugerament divertit cognom per a gent massa distreta o que potser no l’hagués entès bé la primera vegada. És una executiva, una d’important, n’estic segur, a Pentagram Pictures, un estudi independent que farà una pel·lícula basada en la vida d’un tal Axel Vander. També m’ha lletrejat aquest cognom, a poc a poc, com si a hores d’ara hagués decidit que tractava amb un enze, la qual cosa és comprensible en una persona que ha passat la vida treballant entre actors. He confessat que no sabia qui és, o era, Axel Vander, però ella ha descartat això com a insignificant, i ha dit que m’enviaria el material que tenia d’ell. Mentre ho deia, ha deixat anar una rialla seca, no sé per què. La pel·lícula es dirà *La invenció del passat*, no és un títol amb gaire ganxo, he pensat, tot i que no ho he dit. La dirigirà en Toby Taggart. Aquest anunci ha anat seguit d’un silenci gran i expectant, que era obvi que s’esperava que jo omplís, però no he pogut, perquè tampoc no havia sentit parlar mai d’en Toby Taggart.

Jo pensava a hores d’ara que la senyora Meriwether devia estar a punt de plegar amb una persona tan mal informada com clarament era jo, però al contrari, m’ha assegurat que tots els implicats en el projecte estaven molt emocionats davant la perspectiva de treballar amb mi, molt emocionats, i que evidentment jo havia estat la primera i òbvia elecció per al paper. He roncat degudament com un gat en gratitud per aquesta adulació, i aleshores he esmentat, amb confiança però no, he pensat, amb disculpa, que mai no havia treballat en una pel·lícula. Ha estat una inspiració sobtada el que he sentit per telèfon? És possible que una persona del cinema, amb una experiència extensa com la senyora Meriwether devia tenir, no sabés una cosa així d’un actor a qui oferiria un paper principal? No passava res, ha dit, no res; de fet en Toby volia algú nou en la pantalla, una cara fresca –alerta, en tinc més de seixanta–, una afirmació que jo veia que ella no creia pas més que jo. Aleshores,

amb una brusquedat que m'ha deixat parpellejant, ha penjat. La darrera cosa que he sentit d'ella, mentre l'auricular queia sobre la base, era el principi d'un accés de tos, rauca i sucosa. De nou m'he preguntat, incòmode, si no era tot una ensarronada, però he decidit, sense cap prova bona, que no ho era.

Axel Vander. Ves.